

Ćwiczenia sił jądrowych w Rosji i na Białorusi

Andrzej Wilk, Witold Rodkiewicz, Kamil Kłysiński

W dniach 19–21 maja Siły Zbrojne FR przeprowadziły kompleksowe ćwiczenia sił jądrowych obu ich komponentów – strategicznego i taktycznego. Ćwiczenia objęły wspólne przygotowanie i użycie taktycznej broni jądrowej z Siłami Zbrojnymi Białorusi (zob. Aneks). Przedsięwzięcie zostało nagłośnione przez rosyjskie Ministerstwo Obrony, według którego wzięło w nim udział ponad 65 tys. żołnierzy oraz 7,8 tys. egzemplarzy uzbrojenia i sprzętu wojskowego, w tym 200 wyrzutni, 140 statków powietrznych, 73 okręty nawodne oraz 13 podwodnych. Wśród tych ostatnich osiem stanowiły nosiciele strategicznej broni jądrowej. W ćwiczeniach uczestniczyły „związki taktyczne i oddziały” Strategicznych Wojsk Rakietowych, Okręgów Wojskowych Centralnego i Leningradzkiego, Flot Północnej i Oceanu Spokojnego oraz Sił Powietrzno-Kosmicznych, głównie wchodzącego w ich skład lotnictwa strategicznego (w nomenklaturze rosyjskiej: lotnictwa dalekiego zasięgu), których zadaniem było osiągnięcie najwyższego poziomu gotowości bojowej.

Ćwiczenia nie odbiegały skalą i charakterem od poprzednich – kompleksowe ćwiczenia sił jądrowych to stały element procesu szkolenia Sił Zbrojnych FR i standardowo przeprowadza się je co dwa lata (poprzednio w 2024 i 2022 r.). Ponadto co cztery lata organizowane są ćwiczenia wyłącznie strategicznych sił jądrowych pod kryptonimem „Grom” (ostatnio w 2023 r.). Nowymi elementami tegorocznych manewrów były: wykorzystanie w charakterze środków przenoszenia broni jądrowej pocisków hipersonicznych oraz udział Sił Zbrojnych Białorusi. W wymiarze polityczno-propagandowym ćwiczenia miały być kolejnym sygnałem do europejskich państw NATO, że kontynuacja wsparcia Ukrainy prowadzić będzie do konfliktu zbrojnego z Rosją, który w sposób nieunikniony przyjmie charakter wojny nuklearnej. Miały zarazem pobudzać w społeczeństwie rosyjskim wiarę, że Rosja ma potencjał, który pozwoli jej wygrać zarówno wojnę z Ukrainą, jak i ewentualny konflikt z Zachodem.

Komentarz

- **Ćwiczenia nie odbiegały skalą i charakterem od wcześniej organizowanych przedsięwzięć, pojawiły się w nich natomiast nowe elementy: wykorzystanie w charakterze potencjalnego środka przenoszenia broni jądrowej pocisków hipersonicznych oraz udział Sił Zbrojnych Białorusi.** Oba są konsekwencją zmian, jakie zaszły w latach 2022–2024 – rozpoczęcia produkcji seryjnej pocisków Kindżał i Cyrkon (z głowicami konwencjonalnymi wykorzystywanymi w rosyjskich atakach na Ukrainę) oraz wyposażenia armii białoruskiej w nowoczesne systemy przenoszenia taktycznej broni jądrowej (Iskander-M). W 2023 r. Moskwa i Mińsk podjęły ponadto decyzję o składowaniu amunicji jądrowej na Białorusi. Kwestią otwartą pozostaje, w jakim stopniu

do ćwiczeń wykorzystano głowice jądrowe, a w jakim ich atrapy – dotyczy to zwłaszcza fazy przemieszczenia ich z magazynów do jednostek oraz instalacji na pociskach. Na podstawie dostępnych informacji o przedsięwzięciu nie można więc stwierdzić, czy broń jądrową z Rosji przewieziono na Białoruś.

- **Pod względem wojskowym uwagę zwraca wykorzystanie przez morski komponent strategicznych sił jądrowych pocisku Siniewa**, w który wyposażone są najstarsze rosyjskie podwodne nosiciele rakiet balistycznych, sukcesywnie zastępowane przez okręty projektu 955A. Może to oznaczać utylizację w ramach przedsięwzięcia szkoleniowego starszego typu uzbrojenia, ale też – testowanie możliwości rakiety na wypadek przedłużenia okresu służby okrętów projektu 667BDRM i tym samym zwiększenia jądrowego potencjału uderzeniowego Marynarki Wojennej FR powyżej standardowo utrzymywanych w służbie od przełomu tysiącleci 14 jednostek. Obecnie rosyjska flota dysponuje sześcioma okrętami projektu 667BDRM i ośmioma 955/955A. W budowie znajdują się dwa nowe okręty, zakontraktowano również kolejne dwa.
- **Polityczno-propagandowym celem ćwiczeń było „przywrócenie poczucia strachu” wśród europejskich elit i przekonanie ich, że kontynuowanie dostarczania broni Ukrainie doprowadzi do konfliktu zbrojnego z Federacją Rosyjską, w którym ta ostatnia użyje broni nuklearnej.** Dlatego zostały one szeroko nagłośnione w rosyjskich mediach, zarówno tych skierowanych do audytorium wewnętrznego, jak i zagranicznego. W przekazie podkreślano ich jakoby bezprecedensowy rozmach i skalę oraz polityczny cel w kontekście wojny z Ukrainą i konfliktu z popierającymi ją państwami europejskimi. Z kolei rozwijana przez kremłowską propagandę teza, że jeśli chodzi o broń nuklearną, Rosja przewyższa wszystkie inne mocarstwa ze Stanami Zjednoczonymi na czele, miała na celu poprawę nastrojów wśród ludności, która w ciągu ostatnich miesięcy wykazuje pogłębiające się zmęczenie trudnościami ekonomicznymi i przedłużającą się wojną.
- **Udział w ćwiczeniach jednostek białoruskich (i osobiste zaangażowanie Alaksandra Łukaszenki) był demonstracją bezwarunkowej lojalności sojuszniczej Mińska.** Towarzyszyły temu tradycyjna antyzachodnia retoryka oraz typowe dla białoruskiej narracji zastrzeżenia o „wyłącznie obronnej” orientacji polityki bezpieczeństwa Białorusi.

Aneks. Przebieg ćwiczeń

W fazie przygotowawczej (19–20 maja) uczestniczące w przedsięwzięciu jednostki przygotowały się do ćwiczebnego odpalenia pocisków z głowicami jądrowymi. Między innymi dostarczono taktyczną amunicję jądrową do polowych magazynów brygad rakietowych Wojsk Lądowych, wyrzutnie mobilne w dywizjach rakietowych Strategicznych Wojsk Rakietowych rozmieszczono na pozycjach polowych, a na poligony morskie wyszły atomowe okręty podwodne – nosiciele broni jądrowej. Głowice jądrowe trafiły także do jednostek Sił Powietrzno-Kosmicznych używających myśliwce przechwytyjące MiG-31K, przystosowane do przenoszenia pocisków hipersonicznych Kindżał.

Resort obrony Białorusi poinformował o rozpoczęciu fazy przygotowawczej do wspólnych z Rosją ćwiczeń jako przedsięwzięcia o charakterze wewnętrznym dzień wcześniej, 18 maja. **Zasadniczym elementem przeprowadzonych na Białorusi ćwiczeń było dostarczenie amunicji jądrowej do magazynów polowych 465 Brygady Rakietowej w Osipowiczach** (w komunikatach nie podano numeru jednostki), wyposażonej w wyrzutnie pocisków

balistycznych krótkiego zasięgu Iskander-M. Praktyczne strzelanie z systemu Iskander-M Białorusini przeprowadzili na poligonie Kapustin Jar w Rosji.

W fazie aktywnej (21 maja) przeprowadzono ćwiczebne strzelania pociskami z głowicami jądrowymi. W większości miały one charakter symulowany. Do celów poligonowych odpalono pojedyncze międzykontynentalne pociski balistyczne Jars (z poligonu doświadczalnego Plesieck) i Siniewa (z atomowego okrętu podwodnego projektu 667BDRM), hipersoniczne Cyrkon (z fregaty rakietowej projektu 22350) i Kindżał (z myśliwca MiG-31K) oraz manewrujące Ch-55/Ch-101 (z bombowców strategicznych Tu-95MS).